

Z A P I S N I K

sa devete sjednice Radne grupe za izgrađivanje povjerenja u izborni proces održane 19. avgusta 2013. godine

Sjednica je počela u 10 sati i 10 minuta.

Predsjedavali su mr Milutin Simović i Srđan Milić, kopredsjednici Radne grupe.

Sjedinici su prisustvovali članovi Radne grupe: dr Predrag Sekulić, doc.dr Branka Bošnjak, Mevludin Nuhodžić, Ljerka Dragičević, Neven Gošović, Azra Jasavić, Milutin Đukanović, Goran Danilović, Rifat Rastoder i Suljo Mustafić.

Sjedinici su, po pozivu, prisustvovali predstavnici nevladinog sektora i to: Vuk Maraš, predstavnik Mreže za afirmaciju nevladinog sektora, Dragan Koprivica, predstavnik Centra za demokratsku tranziciju i Vladimir Dedović, predstavnik Centra za monitoring i istraživanje.

Sjednica je bila otvorena za javnost.

Srđan Milić, kopredsjednik Radne grupe je prije prelaska na utvrđivanje dnevnog reda za ovu sjednicu, ukazao predstavnicima medija koji prate sjednice Radne grupe, da informacija koju su plasirali u javnost, a koja se odnosi na prethodnu sjednicu, nije bila korektna. Naime, preko sredstava javnog informisanja, javnost je obaviještena da je prethodna, osma sjednica Radne grupe, bila zatvorena za javnost, što ne odgovara stvarnom stanju. Kako se radi o nekorektnoj informaciji, kopredsjednik Milić je pozvao predstavnike medija da ubuduće ne dozvole ovakve propuste.

Srđan Milić, kopredsjednik Radne grupe je predložio, a članovi Radne grupe se saglasili, da se na ovoj sjednici nastavi započeta rasprava o Zakonu o izboru odbornika i poslanika, uz prethodni poziv da se upoznaju i sa sadržinom zapisnika sa osme sjednice koji je dostavljen.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED

1. ZAKON O IZBORU ODBORNIKA I POSLANIKA - DILEME, SUGESTIJE I MOGUĆE PREPORUKE;

Tačka dnevnog reda: Zakon o izboru odbornika i poslanika-dileme, sugestije i moguće preporuke

Rasprava je nastavljena od člana 85 Zakona o izboru odbornika i poslanika, kojim je uređen postupak glasanja putem pisma. Ovo je ujedno i tema koja je dominirala tokom rasprave.

Milutin Đukanović je obrazložio predlog Demokratskog fronta, odnosno njihovo viđenje u kom pravcu treba mijenjati ovaj član Zakona. Suština predloga ogleda se u činjenici da je u odgovarajućem roku potrebno dostaviti zahtjev za glasanje putem pisma, i kao moguće rješenje predložili rok od 48 sati prije održavanja izbora. Takođe, mišljenja je da uz zahtjev treba dostaviti i odgovarajuću ljekarsku dokumentaciju kojom se potvrđuje da lice nije u mogućnosti da dođe na biračko mjesto.

Mevludin Nuhodžić je pojasnio svoj predlog za izmjenu člana 85 ovog zakona, i naglasio da predložena izmjena ima za cilj povećanje transparentnosti i kredibilitnosti glasanja putem pisma. Predložene izmjene, kako je dodao, u skladu su sa Preporukama OEBS-a.

Srđan Milić, kopredsjednik Radne grupe je naglasio da treba omogućiti svima koji ispunjavaju zakonske uslove, da ostvare biračko pravo. Podsjetio je, da je na osnovu podataka sa prethodnih izbora, broj onih koji su glasali putem pisma veći u odnosu na broj upisanih birača u pojedinim opštinama. Predložio je da se glasanje putem pisma, odnosno postupak i procedura njegovog sprovođenja preda u nadležnost opštinskim izbornim komisijama, a ne kao do sada da to rade birački odbori. Smatra da birački odbori treba isključivo da se posvete glasanju na biračkom mjestu. U prilog toj tvrdnji ukazao je na činjenicu da je veliki broj članova biračkog odbora angažovan tokom glasanja putem pisma. Smatra da ako budemo unaprijed znali šta ko radi tokom izbornog procesa, biće, samim tim, jasna i odgovornost.

Dragan Koprivica, predstavnik Centra za demokratsku tranziciju je pojasnio da je glasanje van biračkog mjesta problem gotovo svuda, i da nema idealnog modela koji nije podložan zloupotrebama. Ipak, postoje načini da se mogućnost zloupotrebe značajno ograniči. Način prijavljivanja za glasanje van biračkog mjesta treba propisati Zakonom, a ne samo aktom Državne izborne komisije, jer samo prijavljivanje za ovaj način glasanja izaziva sumnju da se događaju pritisci i zloupotrebe. Potrebno je propisati da zahtjevi za glasanje van biračkog mjesta moraju biti potpisani od strane lica koje zahtijeva da glasa na taj način. Provjeru potpisa moguće je izvršiti uvidom u ličnu kartu lica, bilo zahtijevanjem uvida u originalni dokument, ili zahtijevanjem da se kopija lične karte priloži uz zahtjev. U svakom slučaju, u odnosu na ovo rješenje, potrebno je tražiti i mišljenje Agencije za zaštitu ličnih podataka. Posljednjim promjenama zakona, kako je dodao, propisano je da glasanje van biračkog mjesta sprovode dva predstavnika biračkog odbora iz različitih partija. Pored ovoga, nužno je propisati da ovlašćeni predstavnici partija i kandidata i posmatrači izbora imaju pravo da u cjelosti prate tok glasanja van birališta.

Koprivica je ukazao na još jednu ranjivu tačku procesa glasanja van biračkog mjesta, misleći na prebrojavanje glasova. U slučaju kada mali broj lica na nekom biračkom mjestu glasa putem pisma, tajnost njihovog glasa nije zaštićena, jer je vrlo lako utvrditi njihov identitet. Zbog toga, kako je nastavio, treba razmotriti uvođenje mobilnih glasačkih kutija, koje bi bile neprozirne i zapečaćene, i u koje bi se ubacivali glasački listići, bez potrebe za kovertiranjem. Sadržaj mobilnih glasačkih kutija bi prije početka brojanja glasova bio pomiješan sa sadržajem glavne glasačke kutije, i na taj

način bi se zaštitila tajnost glasanja. Razmišljanja je, da bi, u cilju smanjenja mogućnosti zloupotrebe glasanja van biračkog mjesta, trebalo razmisliti i o otvaranju biračkih mjesta u bolnicama, na način na koji se organizuje glasanje u pritvoru ili izdržavanju kazne.

Vuk Maroš, predstavnik Mreže za afirmaciju nevladinog sektora je konstatovao da Zakon o izboru odbornika i poslanika, kroz odredbe koje se odnose na glasanje putem pisma, ostavlja prostor za zloupotrebe ovog instituta. Iz tog razloga, predložio je da se upravo u tom dijelu propišu strožiji kriterijumi. Mišljenja je da svi oni koji glasaju putem pisma treba da budu na jednom biračkom mjestu, iz razloga zaštite tajnosti glasanja.

Doc.dr Branka Bošnjak je kroz svoje izlaganje navela primjere na koji način je tokom prethodnih izbora sprovedeno glasanje putem pisma, i do kakvih je sve zloupotreba dolazilo. Predložila je i da opunomoćeni predstavnici budu ravnopravno uključeni u sprovođenju postupka glasanja putem pisma.

Mr Milutin Simović, kopredsjednik Radne grupe je saopštio stav u odnosu na rješenje, sadržano u članu 85 Zakona o izboru odbornika i poslanika, tačnije u odnosu na glasanje putem pisma. Naglasio je da se Demokratska partija socijalista zalaže za jačanje kredibiliteta tog izbornog instituta, i da u kroz važeće zakonsko rješenje vidi prostor za njegovo dalje jačanje. Na taj način, kako je dodao, stvoriće se pretpostavka za jačanje izbornog procesa, što je zajednička potreba.

Mevludin Nuhodžić je ukazao da se predlaganjem novih rješenja u ovoj oblasti ne doprinese prenormiranju ovog pitanja. Smatra da članovi biračkog odbora sa određenog biračkog mjesta najbolje poznaju birače koji ostvaruju biračko pravo na tom biračkom mjestu, a samim tim i one koji glasaju putem pisma.

Ljerka Dragičević se založila da, kada je u pitanju predlaganje rokova za podnošenje zahtjeva za glasanjem putem pisma, treba biti fleksibilniji. Ukazala je na mogućnost da razlog za glasanje putem pisma može nastati u roku kraćem od predloženih 48 sati prije održavanja izbora. I u takvim, izuzetnim, situacijama treba, kako je dodala, obezbijediti ostvarivanje biračkog prava, kroz institut glasanja putem pisma. Ukazala je i na potrebu da se u okviru institucije kakva je i dom za stare osobe, stvore uslovi da se organizuje glasanje.

Vladimir Dedović, predstavnik Centra za monitoring i istraživanje je podsjetio da je tokom izbora koji su do sada sprovedeni, evidentna neujednačena praksa u tretiranju predstavnika nevladinih organizacija koji su posmatrali izborni proces, na biračkim mjestima. Predložio je da se taj nedostatak otkloni dodatnim normiranjem.

Glasanje putem pisma, po ocjeni Azre Jasavić, je od posebne važnosti kada je u pitanju ostvarivanje izbornog procesa, i to je razlog da mu, u normativnom dijelu, treba posvetiti posebnu pažnju. Na taj način spriječiće se i njegove zloupotrebe. Smatra da glasanje putem pisma ne treba da služi prekrajanju izborne volje.

Srđan Milić, kopredsjednik Radne grupe je, ukazujući na zloupotrebe koje mogu nastati u primjeni instituta glasanja putem pisma, podsjetio da je na nedavnim izborima na teritoriji Glavnog grada Podgorice, putem pisma glasalo gotovo tri hiljade lica koliko je i ukupno upisano na tri biračka mjesta na teritoriji ovog grada. Predložio je da se i licima koja se nalaze na bolničkom liječenju i rehabilitaciji omogući glasanje. Ocijenio je prihvatljivim predlog da se obezbijede posebne kutije za glasanje putem pisma.

Milutin Đukanović je ukazao na tri pitanja koja su predmet analize, i to, kao prvo, gdje dostavljati zahtjeve za glasanje putem pisma, zatim rok od 48 sati za podnošenje

zahtjeva, a u izuzetnim slučajevima i kraće uz odgovarajuću ljezarsku dokumentaciju, i treće pitanje, da li ekipe koje će realizovati glasanje putem pisma treba obrazovati na nivou opštinskih izbornih komisija ili na nivou biračkih odbora na svakom biračkom mjestu.

Neven Gošović je mišljenja da kontrola u primjeni instituta glasanja putem pisma mora biti strožija. Potrebno je oformiti ekipu kojoj će organizacija i sprovođenje glasanja putem pisma biti isključivi posao. U odnosu na predlog da uz zahtjev za glasanje putem pisma treba dostaviti odgovarajuću ljezarsku dokumentaciju, istakao je da to rješenje, u ranijem periodu, nije pokazalo dobre rezultate. Ta procedura bi doprinijela dodatnom usložnjavanju čitavog postupka, i dodatnu angažovanost tog lica i članova njegove porodice.

Goran Danilović ukazao na potrebu da se obezbijedi tajnost prilikom glasanja putem pisma. Istakao je bojazan da ljezarska dokumentacija neće biti prihvatljiva sa stanovišta Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, i pitanje da li će proći ocjenu ustavnosti. Saopštio je da je protiv predloga da se organizuje glasanje u bolnicama, ali i prihvatljivost predloga koji je predložio kopredsjednik Milić da opštinske izborne komisije budu nadležne za glasanje putem pisma.

Usljedila je rasprava i o preostalim odredbama Zakona o izboru odbornika i poslanika. Interesovanje za raspravu privukao je i član 89 ovog zakona, koji se odnosi na nevažeće listiće, i na koji način propisati normu kako bi i ovo pitanje bilo preciznije i dostupnije biračima. Raspravu je obilježila i analiza na koji način je, kroz Zakon, ostvaren princip autentične zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica. U tom dijelu je od strane Sulja Mustafića ukazano da ovaj princip, koji je zasnovan na Ustavu Crne Gore, nije ispoštovan na nivou lokalnih samouprava, odnosno na izborima na tom nivou. U tom dijelu je i podsjetio na raniji dogovor koji je postignut na Kolegijumu predsjednika Skupštine, prilikom rada na izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika. I ostali članovi Radne grupe koji su ranije aktivno učestvovali u radu na izmjenama ovog zakona, podsjetili su na pojedinosti koje se odnose na ovo pitanje. Na sjednici je bilo predloga da se pripadnicima romske zajednice obezbijedi zastupljenost u Skupštini, propisivanjem odgovarajućeg zakonskog modela, ali i konstatacija da je autentična zastupljenost osjetljivo pitanje, koje može dovesti do zloupotreba, i da se radi o pitanju koje je kompleksno i teško, i da u tom pogledu treba konsultovati međunarodne standarde i iskustva.

Kako za raspravu više nije bilo zainteresovanih članova Radne grupe, kopredsjednik mr Milutin Simović je zaključio sjednicu.

Sjednica je završena u 13 sati i 52 minuta.

SEKRETAR RADNE GRUPE

Vlatko Šćepanović

KOPREDSJEDNICI RADNE GRUPE

Srdan Milić

mr Milutin Simović